

УДК 35.07: 347.77 (477)

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Березовська І.Р., к.ю.н., асистент

Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

У статті проаналізовано основні теоретичні підходи до визначення змісту суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки в Україні. Визначено основні органи державної влади в сфері забезпечення інформаційної безпеки України.

Ключові слова: інформаційна безпека, суб'єкт забезпечення інформаційної безпеки, система забезпечення інформаційної безпеки, система органів державної влади.

Березовская И.Р. МЕСТО И РОЛЬ ОРГАНОВ ГОСУДАРСТВЕННОЙ ВЛАСТИ В ОБЕСПЕЧЕНИИ ИНФОРМАЦИОННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ УКРАИНЫ / Институту права и психологии Национального университета «Львовская политехника», Украина

В статье проанализированы основные теоретические подходы к определению содержания субъектов обеспечения информационной безопасности в Украине. Определены основные органы государственной власти в сфере обеспечения информационной безопасности Украины.

Ключевые слова: информационная безопасность, субъект обеспечения информационной безопасности, система обеспечения информационной безопасности, система органов государственной власти.

Berezovska I.R. THE PLACE AND ROLE OF PUBLIC AUTHORITIES IN THE INFORMATION SECURITY OF UKRAINE / Institute of right and psychology of the National university of «L'viv of politekhnika», Ukraine

In the article the basic theoretical going is analysed near determination of subjects of ensuring of information security in Ukraine. Determined the main authorities in the field of ensuring of information security in Ukraine.

Information security is a complicated activity related to counter threats to national interests in the information sphere. An important aspect of national information policy for the management and protection of information resources is to improve the structure of public authorities to ensure information security. Security and completeness of the information, fill information space Ukraine reliable information, ensuring the citizens' rights of access to information - all this affects the integrity and independence. Integrating element of public authorities, in particular in the field of information, is the President of Ukraine. Within the limits of his powers, he manages the information sphere Ukraine: creates, reorganizes and liquidates the executive authorities, determine their functions and objectives, issues decrees and orders relating to the operation and development of the national information sphere. Central level the executive is central executive bodies (CEB), which include: 1) ministry; 2) central bodies of executive power; 3) The central authorities with special status (CEB activities are directed and coordinated by the Cabinet of Ministers of Ukraine through the relevant ministers). Local authorities, directly supervised by the government are the ministries and other central executive bodies. Exploring the general powers should be noted that according to the assigned tasks each ministry provides within its competence, the implementation of state policy on state secrets: control over the preservation of the central office of the Ministry, enterprises, institutions and organizations subordinate to it. Exploring the general powers should be noted that according to the assigned tasks central executive authority provides within its jurisdiction the state policy in the sphere of information. Accordingly, each central executive authority is entitled to receive in accordance with legislation from state agencies, local governments, enterprises, institutions and organizations regardless of ownership, as well as citizens and their associations information, documents and materials required to perform assigned tasks.

Key words: information security, a subject of ensuring of information security, a system of ensuring of information security, the system of public authorities.

Забезпечення інформаційної безпеки є досить складним видом діяльності, пов'язаним з протидією загрозам національним інтересам в інформаційній сфері. Важливим аспектом державної інформаційної політики щодо управління і захисту інформаційного ресурсу є удосконалення структури державних органів, що забезпечують інформаційну безпеку.

Забезпечення інформаційної безпеки визначене нормами ч.1 ст.17 Конституції України як «найважливіша функція держави» [1]. Віднесення функції захисту інформаційної безпеки до основних державних функцій на сучасному етапі означає, що «на відміну від інших функцій держави, що здійснюються, як правило, спеціально призначеними для цього органами, основні функції відносяться до діяльності держави в цілому, виконуються, хоча і в різному обсязі, всіма ланками державного апарату» [2, 58]. Держава виступає головним суб'єктом політики інформаційної безпеки. Згідно з ч.3 ст.6 Закону «Про інформацію», «державну інформаційну політику розробляють і здійснюють органи державної влади загальної компетенції, а також відповідні органи спеціальної компетенції» [3].

Захищеність та повнота інформації, заповнення інформаційного простору України достовірною інформацією, забезпечення реалізації прав громадян на доступ до інформації – все це впливає на збереження цілісності і незалежності держави.

Проблема забезпечення інформаційної безпеки як складової національної безпеки завжди була актуальною для будь-якої країни. Відмінність полягає лише в тому, що в різні періоди цьому приділялося більше чи менше уваги. Для визначення суб'єктів у сфері забезпечення інформаційної слід розглянути визначення таких основних категорій як «система державної влади» та «система органів державної влади», що надаються сучасними науково-практичними джерелами.

Українські вчені В.Д. Бакуменко, Д.О. Безносенко, Н.В. Грицяк, В.М. Князев, Н.Г. Петрова [4-5] розглядають систему державної влади як структуровану єдність владних відносин, що складається внаслідок діяльності держави, державних органів, а також посадових осіб, які реалізують інтереси держави в різних галузях суспільного життя. Система органів державного управління (органів державної влади), як суб'єкти забезпечення інформаційної безпеки в Україні розглядається ними як сукупність і система взаємовідносин суб'єктів виконавчої влади та інших ланок, які здійснюють у тому чи іншому обсязі державно-управлінську діяльність на основі розмежування компетенції між ними.

Із позиції управлінської діяльності В. Гурковський визначає систему органів державної влади у сфері національної інформаційної безпеки як сукупність взаємовідносин суб'єктів державного управління (органів державної влади), які проводять державно-управлінську діяльність на основі розмежування компетенції між ними щодо об'єктів державного управління (сфери суспільного життя) з метою гарантування конституційних прав та свобод людини і громадянина, розвитку громадянського суспільства та захищеності інформаційного суверенітету держави [6, 29].

Мета статті – дослідження і аналіз органів державної влади у сфері забезпечення інформаційної безпеки України.

Провідне місце в системі органів державної влади у сфері національної інформаційної безпеки має парламент – Верховна Рада України. Як суб'єкт системи забезпечення інформаційної безпеки вона визначає пріоритети в захисті життєво важливих інтересів об'єктів безпеки, розробляє систему правового регулювання відносин у сфері безпеки, встановлює порядок організації й діяльності органів забезпечення безпеки.

Верховна Рада України (ВРУ) здійснює свої функції через законодавче регулювання й контроль за діяльністю органів державної виконавчої та судової влади, їх посадових осіб щодо виконання ними функцій і завдань у сфері національної інформаційної безпеки.

Відповідно до п.5 ст.85 Конституції до повноважень ВРУ належить визначення засад внутрішньої і зовнішньої політики держави. Виходячи з цих міркувань, формування державної політики в інформаційній сфері суспільних відносин, їх безпека є виключно прерогативою парламенту України.

Інтегруючим елементом системи органів державної влади, зокрема і в інформаційній сфері, є Президент України. В межах своїх повноважень він здійснює керівництво інформаційною сферою України: створює, реорганізує та ліквідує органи виконавчої влади, визначає їх функції та основні завдання; видає укази і розпорядження, що стосуються функціонування та розвитку національної інформаційної сфери тощо.

Відповідно до п.17 ст.106 Конституції, Президент «здійснює керівництво у сферах національної безпеки і оборони України». На підставі цього Президент здійснює керівництво у сфері інформаційної безпеки держави, у тому числі в сфері забезпечення інформаційного суверенітету та національної безпеки як важливих складових національної безпеки.

У взаємовідносинах з ВРУ Президент України має часткові повноваження щодо формування державних органів в окремих сферах суспільних інформаційних відносин. Як приклад можна навести призначення половини складу (чотирьох осіб) Національної Ради України з питань телебачення й радіомовлення.

Адміністрація Президента України розробляє пропозиції, щодо забезпечення виконання Президентом України повноважень, визначених Конституцією України, в тому числі щодо

прийняття політичних рішень та нормативно-правового регулювання суспільних інформаційних відносин, пов'язаних із формуванням і використанням інформаційних ресурсів України та організацією національної безпеки.

Серед координуючих органів державної влади на найвищому рівні державного управління особлива роль відводиться Раді національної безпеки і оборони України (далі РНБО України). РНБО України, яку очолює глава держави, координує та контролює діяльність органів виконавчої влади у сфері національної інформаційної безпеки.

РНБО України подає на розгляд глави держави пропозиції з таких питань: визначення стратегічних національних інтересів України в інформаційній сфері, концептуальних підходів та напрямів збереження національної інформаційної безпеки; доцільність утворення, реорганізації та ліквідації органів виконавчої влади в інформаційній сфері; проект державного бюджету за статтями, що пов'язані з підтримкою на належному рівні національної інформаційної безпеки; заходи інформаційного та іншого змісту відповідно до масштабу потенційних та реальних загроз національним інтересам України.

Найважливішим елементом, що забезпечує реалізацію зусиль усіх державних і суспільних сил країни стосовно забезпечення інформаційної безпеки виступає її система виконавчої влади. Розрізняють наступні види органів виконавчої влади, що розташовані на різних структурних рівнях цієї системи.

Кабінет Міністрів України – вищий орган в системі виконавчої влади (ч.1 ст.113 Конституції України). Конституцією України закріплені широкі повноваження Кабінету Міністрів України у сфері інформаційних відносин, які визначені нормами ст.116 Конституції України, зокрема: забезпечення проведення державної інформаційної політики (пп.1 та 3), вжиття заходів щодо захисту інформаційних прав і свобод громадян (п.2), розробка і здійснення загальнодержавних програм щодо розвитку інформаційної сфери (п.4), передбачення при формуванні державного бюджету коштів на різного роду заходи щодо забезпечення інформаційної безпеки (п.6), загальна координація діяльності органів виконавчої влади щодо захисту інформаційної безпеки (п.9) тощо.

Центральний рівень системи органів виконавчої влади становлять центральні органи виконавчої влади (ЦОВВ), до яких належать:

- 1) міністерства;
- 2) центральні органи виконавчої влади;
- 3) центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом (ЦОВВ, діяльність яких спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідних міністрів). Ланкою органів виконавчої влади, безпосередньо підпорядкованою Кабінету Міністрів, є міністерства та інші ЦОВВ.

Провідне місце серед центральних органів посідають міністерства України.

Визначаючи компетенцію міністерств щодо реалізації державної політики в інформаційній сфері, необхідно зазначити, що кожне з них має як загальні, так і додаткові спеціальні повноваження у вказаній сфері.

Отже, досліджуючи загальні повноваження, слід зазначити, що відповідно до покладених завдань кожне з міністерств забезпечує в межах своєї компетенції реалізацію державної політики стосовно державної таємниці: контроль за її збереженням у центральному апараті міністерства, на підприємствах, в установах і організаціях, підпорядкованих йому.

Спеціальні повноваження у сфері інформаційного забезпечення системи органів виконавчої влади мають такі міністерства: Міністерство закордонних справ України [7], Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України [8], Міністерство культури України, Міністерство оборони України [9], Міністерство юстиції України [10].

Визначаючи компетенцію кожного з центральних органів виконавчої влади у сфері інформаційного забезпечення, варто зазначити, що кожен з них має, аналогічно до міністерств, як загальні, так і додаткові спеціальні повноваження у вказаній сфері.

Отже, досліджуючи загальні повноваження, слід зазначити, що відповідно до покладених завдань центральний орган виконавчої влади забезпечує в межах своєї компетенції реалізацію державної політики в інформаційній сфері. Відповідно кожний центральний орган виконавчої влади має право одержувати в установленому законодавством порядку від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій незалежно від форм власності, а також від громадян та їх об'єднань інформацію, документи і матеріали, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Ряд центральних органів виконавчої влади наділені спеціальними повноваженнями в інформаційній сфері. Їх діяльність спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через відповідних членів Кабінету Міністрів України [11].

Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом мають визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання і повноваження.

До ЦОВВ зі спеціальним статусом, які наділені загальними та спеціальними повноваженнями у сфері інформаційного забезпечення системи органів державного управління, належать:

- Антимонопольний комітет України
- Державний комітет телебачення і радіомовлення України
- Фонд державного майна України [11].

Спеціальними повноваженнями в інформаційній сфері наділена Служба безпеки України [12]. Вона виконує одну з головних функцій, а саме реалізацію державної політики щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних, криптографічного та технічного захисту інформації.

Відповідно до Конституції України найнижчим рівнем системи органів виконавчої влади є місцеві державні адміністрації, які також здійснюють ряд функцій в сфері забезпечення інформаційної безпеки (наприклад, здійснення заходів щодо організації правового інформування та інформаційного виховання населення; здійснення передбачених законодавством заходів, пов'язаних із забезпеченням інформаційної безпеки, захистом інформаційних прав особи; тощо) [13].

Таким чином, вивчення функцій державних органів виконавчої влади дозволяє стверджувати, що на них покладені основні функції і забезпечення інформаційної безпеки.

Основними суб'єктами у сфері забезпечення інформаційної безпеки України є органи публічної (державної) влади, які реалізують державну політику у сфері інформаційної безпеки та здійснюють свої функції на основі чинного законодавства України.

Аналіз діяльності органів державної влади як суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки дав змогу під функцією органу виконавчої влади України у сфері забезпечення інформаційної безпеки розуміти закріплені в національному законодавстві владні повноваження, якими наділений кожен орган, тобто сукупність його прав та обов'язків (державно-владних повноважень) у зазначеній сфері; правові засоби, форми та методи їх реалізації; функціональне призначення кожного органу у сфері, що аналізується, а також обсяг правової відповідальності за порушення встановлених на законодавчому рівні правил, неналежне виконання покладених обов'язків або перевищення обсягу наданих прав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Конституція України: прийнята Верховною Радою України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – №30 – Ст. 141.
2. Литвиненко О.В. Спеціальні інформаційні операції / О.В.Литвиненко / Рада національної безпеки України, НІСД. – К., 1999. – 163 с.
3. Про інформацію: Закон України від 02 жовтня 1992 р. № 2657-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>
4. Бакуменко В.Д. Проблеми і перспективи України: аналітичні матеріали / В.Д. Бакуменко, Н.В. Грицяк, О.П. Губа, С.О.Зайцев / Національна академія державного управління при

Президентів України; Інститут проблем державного управління та місцевого самоврядування / В.М. Князев (заг.ред.). – К.: Видавництво НАДУ, 2005. – 180с.

5. Вашека Г.В. Збірник досліджень з ефективності роботи державних організацій України / Г.В. Вашека, Н.Г. Петрова, Л.Я. Джинджириста, І.В. Ряшенцева, Ю.Г. Кальниш / Шведський ін-т держ. управління; Центр досліджень адміністративної реформи. – К., 2001. – 156 с.
6. Гурковський М.П. Взаємовідносини органів державної влади у сфері забезпечення інформаційної безпеки України: організаційно-правові питання [Текст] / М.П. Гурковський // Вісник УАДУ: Наук. журн. – 2002. – № 3. – С. 27-31.
7. Положення про Міністерство закордонних справ України: затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 381/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/13354.html>
8. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України: затв. Указом Президента України від 6 червня 2011 року № 645/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/17151>
9. Положення про Міністерство оборони України та Генеральний штаб Збройних Сил України: затв. Указом Президента України від 6 квітня 2011 року № 406/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/406/2011>
10. Положення про Міністерство юстиції України: затв. Указом Президента України від 11 січня 2012 року № 11/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/33>
11. Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президент України від 09.12.2010 № 1085/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/U1085_10.html
12. Про Службу безпеки України: Закон України від 25 березня 1992 р. // Відомості Верховної Ради. – 1992. – № 27. – Ст. 382.
13. Про місцеві державні адміністрації: Закон України Відомості Верховної Ради України. – 1999. - № 20-21. - Ст. 190.

УДК 342.922:061.25 – 054.5

СПЕЦИФІЧНІСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОБ'ЄДНАНЬ У СИСТЕМІ СУБ'ЄКТІВ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Віхляєв М.Ю., к.ю.н., доцент

Запорізький національний університет

Стаття присвячена аналізу сучасних точок зору щодо розуміння складових елементів системи суб'єктів адміністративного права, визначенню чіткого кола фізичних осіб та їхніх колективних утворень, які є елементами вказаної системи, а також дослідженню специфічності громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права України.

Ключові слова: громадські об'єднання, система суб'єктів адміністративного права, суб'єкт адміністративного права, класифікація, публічний інтерес.

Вихляев М.Ю. СПЕЦИФИЧНОСТЬ ОБЩЕСТВЕННЫХ ОБЪЕДИНЕНИЙ В СИСТЕМЕ СУБЪЕКТОВ АДМИНИСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАИНЫ / Запорожский национальный университет, Украина
Статья посвящена анализу современных точек зрения относительно понимания составляющих элементов системы субъектов административного права, определению четкого круга физических лиц и их коллективных образований, являющихся элементами указанной системы, а также исследованию специфичности общественных объединений как субъектов административного права Украины.